

KONFERENSIYA

**“ZAMONAVIY TA’LIM TIZIMINI
RIVOJLANTIRISH VA UNGA QARATILGAN
KREATIV G’OYALAR,
TAKLIFLAR VA YECHIMLAR”**

@bestpublication | | Street: Alisher Navoiy

FARG’ONA 2023

«BEST PUBLICATION»

Ilm-ma’rifat markazi

**“ZAMONAVIY TA’LIM TIZIMINI RIVOJLANTIRISH VA UNGA
QARATILGAN KREATIV G’OYALAR, TAKLIFLAR VA YECHIMLAR”
MAVZUSIDAGI 49-SONLI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ON-LINE
KONFERENSIYASI
MATERIALLARI TO’PLAMI
1-MART , 2023-YIL**

49-SON

**“DEVELOPMENT OF A MODERN EDUCATION SYSTEM AND CREATIVE
IDEAS FOR IT, REPUBLICAN SCIENTIFIC-PRACTICAL ON-LINE
CONFERENCE ON "SUGGESTIONS AND SOLUTIONS"**

1- MARCH 2023

PART-49

MUNDARIJA / TABLE OF CONTENTS / СОДЕРЖАНИЕ	
SO’Z BOSHI	
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ <i>Аблаева Лилия Александровна</i>	8
BIOLOGIYA FANIDAN DARS DAN TASHQARI ISHLAR. <i>Tursunqulova Mohira</i>	11
ONA TILI DARSLARIDA LUG'AT BILAN ISHLASH <i>Mirzakarimova Mavjuda</i>	13
ЯРАШУВ ИНСТИТУТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШДА ХОРИЖИЙ МАМЛАКАТЛАР ТАЖРИБАСИНИ ҚЎЛЛАШНИНГ ДОЛЗАРБЛИГИ <i>Ўрақов Музаффар Муҳиддинович</i>	15
ЯРАШГАНЛИГИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ЖИНОИЙ ЖАВОБГАРЛИКДАН ОЗОД ЭТИШНИНГ ЖИНОЯТ-ҲУҚУҚИЙ ВА ЖИНОЯТ-ПРОЦЕССУАЛ АСОСЛАРИ <i>Ўрақов Музаффар Муҳиддинович</i>	20
МАКТАБГАЧА YOSH DAGI BOLANING AQLIY TARBIYALASHDA IJTIMOIIY MUHITNING ROLI <i>Minovarova Go'zaloy Tojiboyevna</i>	26
МАКТАБГАЧА ТА’ЛИМ TASHKILOTI TARBIYACHISINING PEDAGOGIK MAHORATINING AMALIY AXAMIYATI <i>Karimova Mushtariy</i>	28
OTM O’QITUVCHILARINING PEDAGOGIK QOBILIYATINI SHAKLLANTIRISHNING MAZMUNI. <i>Xasanova Gulnoza Ilxom qizi</i>	30
FARZAND TARBIYASIGA OID ABU RAYXON BERUNIYNING QARASHLARI <i>Abduholiqova Shaxnoza</i>	32
BOLA SHAXSIGA YO’NALTIRILGAN TA’LIM TEXNOLOGIYASINING MAZMUNI. <i>Bo'riyeva Zarnigor Ravshan qizi</i>	34
МАКТАБГАЧА TALIM TASHKILOTLARDA MASHG’ULOTLARNI TASHKIL ETISHNING MAZMUNI. <i>Oqilova Yulduz Yusup qizi</i>	36
MILLIY TARBIYA- BARKAMOL AVLODNI TARBIYALASHNING ASOSI. <i>Jobborova Nozima</i>	38
AKADEMIK LITSEY O’QUVCHILARIDA CHET TILI O’QITISH KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI <i>Asqarova Madinabonu Maxamadjon qizi</i>	40
ANTROPONIMLAR TADQIQI XUSUSIDA <i>Foziljonova Maftunabonu</i>	42

JISMONIY TA’LIM JARAYONINI TASHKIL ETISHNING O’QUV-USLUBIY ASOSLARI <i>Turg’untoshev Muxlisbek Ilhomjon o’g’li</i>	44
VOLEYBOLDA TAYYORGARLIKNI SHAKLLANTIRISHDA MURABBIY HAMDA SPORTCHINING O’RNI <i>Yuldashev Sardor Adilbekovich</i> <i>Xolbo’tayev Jahongir Oybek o’g’li</i>	46
MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTINING ЭРТАЛАБКИ ҚАБУЛ ВАҚТИ ВА УНДА АМАЛГА ОШИРИЛАДИГАН ФАОЛИЯТЛАРДА БОЛАЛАРГА МИЛЛИЙ ҚАДРИЯТ ТУШУНЧАЛАРИНИНГ СИНГДИРИЛИШИ <i>X.V.Puzayeva</i>	49
MAKTABGACHA YoShDAGI BOLALARGA HUQUQIY BLIM BERISH TEXNOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH <i>Abdumo’minova Lobar Abdujabbarovna</i>	53
THE CURRENT STATE OF DEVELOPMENT OF ECONOMIC COMPETENCE OF STUDENTS AND WAYS TO IMPROVE IT. <i>Saidkulova Firuza Farmonovna</i>	57
PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL OPPORTUNITIES FOR THE DEVELOPMENT OF ECONOMIC COMPETENCE OF STUDENTS. <i>Saidkulova Firuza Farmonovna</i>	60
METHODOLOGY FOR ORGANIZING EXPERIMENTAL WORK AIMED AT DEVELOPING THE ECONOMIC COMPETENCE OF STUDENTS. <i>Saidkulova Firuza Farmonovna</i>	64
ИНКЛЮЗИВ ТА’ЛИМ ШАРОИТИДА РУҲИЙ РИВОЖЛАНИШИ СУСТЛАШГАН ЎҚУВЧИЛАРНИ ЎҚИШГА ЎРГАТИШ МУАММОСИ <i>Хамраева Ирода Сайфуллаевна</i> <i>Баракаев Нурилло Фатиллоевич</i>	68
ESHITISHIDA NUQSONI BO’LGAN BOLALAR MAKTABI BOSHLANG’ICH SINIF MATEMATIKA DARSLARIDA VAQT O’LCHOVLARINI O’RGATISH METODIKASI <i>Berdiyeva Nargiza Rizokulovna</i>	72
UCHBURCHAKLI PANJARADA ANIQLANGAN DISKRET SHRYODINGER OPERATORINING INVARIANTLIGI <i>Mustafoyev O’tkirjon Rustamovich</i> <i>Jabborova Gulasal Sulstonovna</i>	76
UMUMTA’LIM MAKTABLARIDA TEXNOLOGIYA DARSLARINI TASHKILLANISHI. <i>Sultanova Asolat Botirovna</i>	79
OZARBAYJON MUMTOZ MUSIQASI VOSITASIDA O’QUVCHILARDA BAYNALMINALLIK FAZILATINI SHAKLLANTIRISH	82

<i>E'zozxon Qobilova</i>	
НИШАБЛИКДАГИ ИНТЕНСИВ БОҒЛАРДА АРИҚ ОЧИШ УЧУН МЎЛЖАЛЛАНГАН АРИҚ ОЧГИЧ ИШЧИ ҚИСМ ПИЧОҒИНИНГ ГОРИЗОНТАЛГА НИСБАТАН ЎРНАТИЛИШ БУРЧАГИ <i>Муртазаева Гулноза Рахмат қизи</i>	85
НИШАБЛИКДАГИ ИНТЕНСИВ БОҒ ҚАТОР ОРАСИДА АРИҚ ОЧИБ ЎРКАЧ ҲОСИЛ ҚИЛАДИГАН ҚУРИЛМА КОНСТРУКЦИЯСИ <i>Муртазаева Гулноза Рахмат қизи</i>	88
НАЧАЛЬНЫЕ КЛАССЫ - ВАЖНЕЙШИЙ ЭТАП В ЖИЗНИ КАЖДОГО РЕБЕНКА <i>Зарипова Лилия Наильевна</i>	92
D'ÉTUDE TYPOLOGIQUE DES LANGUES DU DIFFÉRENTS SYSTEMES <i>Abdug'aniyev Bayrambek, Anarboyeva Iroda Oripovna</i>	94

УДК: 631.319.06

**НИШАБЛИКДАГИ ИНТЕНСИВ БОҒЛАРДА АРИҚ ОЧИШ УЧУН
МЎЛЖАЛЛАНГАН АРИҚ ОЧГИЧ ИШЧИ ҚИСМ ПИЧОҒИНИНГ
ГОРИЗОНТАЛГА НИСБАТАН ЎРНАТИЛИШ БУРЧАГИ**

Муртазаева Гулноза Раҳмат қизи
“ТИҚХММИ” МТУ таянч докторант

Аннотация: Ишлаб чиқилган ишчи қисм ва у билан бажариладиган технологик жараён бўйича ишчи қисмининг ўнг ён томони бир вақтда пичоқ вазифасини ҳам бажаради. У ишлов бериш чуқурлиги бўйича қирқиб олинадиган палахсани дарахтнинг ҳимоя зонасидан ажратади. Шунингдек ҳаракати давомида ўсимлик илдизлари ва қолдиқларини ҳам қирқиши назарда тутилган.

Нишабли далаларда жойлашган боғларда сув эрозиясини олдини олиш учун боғ қатор ораларида нишабликка перпендикуляр равишда фақат бир томонда ўрқач ҳосил қилиб суғориш ариқлари очилади. Айнан ўрқачнинг бир томонда ҳосил қилинишига сабаб, интенсив боғ қатор оралари кенглиги энг камида 3,0 м масофани ташкил этади. Шу 3,0 м масофадаги ёмғир ва қор ёғишидан ҳосил бўлган сув оқимлари (сув доимо пастликка қараб оқади) нишабликка перпендикуляр қилиб очилган ариққа куйилади. Натижада, сув оқимининг тезлиги ва ҳажмини камайтириш билан биргалликда тупроқда сув эрозиясини олдини олиш каби технологик жараёнлар бажарилади.

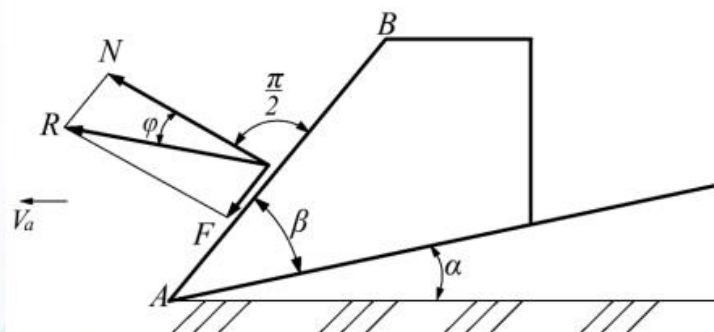
Юқорида келтирилган технологик жараённи бажариш учун очиладиган ариқ шакли учбурчак кўринишида бўлиши ва унинг баландлиги нишабликнинг эниш томонида бўлиб, сув оқими йўналишига перпендикуляр жойлаштирилиши мақсадга мувофиқдир.

Ишчи қисм тупроқдан ажратиб олаётган палахсани ўнг ён томондан пичоқ билан ишлов бериш чуқурлиги бўйича қирқади. Ён ва ост томонлардан қирқилган палахса дарахтнинг ҳимоя зонасига ташланади. Шунингдек, пичоқ ҳаракати давомида ўсимлик илдизлари ва қолдиқларини ҳам қирқиши назарда тутилган.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, пичоқ бажарадиган жараёнга куйидаги талаб ва шарт шакллантирилди:

- пичоқ тигига дуч келган ўсимлик илдизи ёки қолдиғи сирпаниб қирқилиши лозим;
- пичоқ тиги горизонталга нисбатан шундай бурчакда ўрнатилиши лозимки, ишчи қисм олдида сирпаниб қирқилишга улгурмаган ўсимлик илдизлари ёки қолдиқлари таъсирида, тупроқ уюми ҳосил бўлмасин, уларни дала юзига чиқишига имкон яратилсин.

Пичоқнинг AB қирраси, бўйлама тик текислик бўйича, горизонтал текисликка нисбатан β бурчакда жойлаштирилган бўлсин. Тупроқ ва илдизларнинг пичоқ билан таъсирлашиш тавсифи β бурчак қийматига боғлиқ кечади.

Ишчи қисм пичоғини горизонталга нисбатан ўрнатилиш бурчагини аниқлашга доир схема

схемага асосан, қуйидаги ифода бўйича шарт бажарилса, пичоқ томонидан тупроқ ва илдишларга таъсир этадиган R кучи горизонталга нисбатан юқорига йўналган бўлади [3],

$$\beta < \frac{\pi}{2} - \frac{\varphi_1 + \varphi_2}{2}$$

Бунда:

φ_1 – тупроқнинг металл билан ишқаланиш бурчаги, градус;

φ_2 – илдишларнинг металл билан ишқаланиш бурчаги, градус

ифодадаги шарт бажарилган тақтирда, ўсимлик ва уларнинг илдишлари пичоқ тиғи бўйича сирпаниб қирқилади ёки дала юзасига чиқарилади. Тупроқнинг металлга ишқаланиш бурчагини ўртача $\varphi_{1\text{ўрм}}=30^\circ$ ва илдишниқини эса $\varphi_{2\text{ўрм}}=35^\circ$ қабул қилиб [4], ифода бажарилиши учун $\psi < 58^\circ$ бўлиши лозимлиги аниқланди.

Ариқ ҳосил қилинаётган палаҳсани ён томондан қирқиш пичоқ ёрдамида амалга оширилади.

Бегона ўтларнинг пичоқ тиғи бўйича сирпаниб ҳаракатланиши ва қирқилиши учун пичоқ тиғи горизонталга нисбатан 58° дан кичик бурчак остида ўрнатилиши мақсадга мувофиқ.

АДАБИЁТЛАР:

1. Мардонов Ш.Х. Нишабли далаларга ишлов беришда қўлланиладиган юмшатгич сферик дискнинг параметрларини асослаш. PhD.дис. – ТИҚХММИ, 2019 й.
2. Маматов Ф.М., Темиров И.Ф. Қишлоқ хўжалиги машиналари. – Тошкент: “Ворис-Нашриёти”. 2019 й.
3. Синекоков Г.Н., Панов И.М. Теория и расчет почвообрабатывающих машин. Москва. 1977 й.

4. Талабноманинг ижобий қарори. Почвообрывающий агрегат для работы на склонах. FAP №20200318. 09.09.2022.
5. Темиров С.У., Пахтачилик культиваторининг универсал иш органини ишлаб чиқиш ва параметрларини асослаш. Дисс. 2019.
6. Муртазаева Г.Р. Нишабли далаларда жойлашган интенсив боғларда тупрок эрозиясини келтириб чиқарадиган омиллар. Агро илм. 2022 йил, 6 – илова (85) – сон.
7. Муртазаева Г.Р. Боғ қатор ораларига ишлов бериш агро технологиялари. Агро илм. 2021 йил, 4 – илова (74) – сон.
8. В Tulaganov, В Mirzaev, F Mamatov, Sh Yuldashev, N Rajabov, R F Khudaykulov. Machines for strengthening the fodder of arid livestock. AEGIS 2021 IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science 868 (2021) 012021.
9. Burxon Uteпов, Tuygun Khaydarov, Nurmamat Rajabov, Gulnoza Murtazayeva, Bakhtiyor Tulaganov and Mirzoolim Avliyakov. Experimental studies of pneumatic disc atomizer for low volume spraying// E3S Web of Conferences 365, 04033 (2023), CONMECHYDRO – 2022, <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202336504033>.
10. Burxon Uteпов, Tuygun Khaydarov, Nurmamat Rajabov, Gulnoza Murtazayeva, Bakhtiyor Tulaganov and Mirzoolim Avliyakov. Experimental studies of frequency of rotation of smooth rotating disk with coaxial-lateral air flow// E3S Web of Conferences 365, 04033 (2023), CONMECHYDRO – 2022, <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202336504018>